

договір. док.: у 2 т. Т. 1 / відп. за вип. С. М. Безрутенко, Г. О. Свисловський, О. М. Болбот. Київ, 2003. С. 5–6. 11. Гогусь О. Щодо механізму державного забезпечення безпеки суб'єктів кримінального судочинства. *Вісник прокуратури*. 2007. № 4. С. 58–60.

Одержано 20.10.2017

---

УДК 347.9

**Анна Володимирівна БЕЖАНОВА,**

адвокат, викладач першої категорії

Харківського автомобільно-дорожнього технікуму

## **ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ РЕЖИМУ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ**

Інформаційні технології у сучасному світі є системоутворюючим елементом інформаційного простору, який визначає рівень реального використання інформації в якості ресурсу в професійній діяльності правоохоронних органів. Запобігання, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, системний аналіз отриманої інформації про вчинене кримінальне правопорушення неможливі без використання технічних засобів і наукових відкриттів в галузі інформатики, пов'язаних зі збором, зберіганням та обробкою інформації.

Термін «інформаційні технології», ввів академік В. М. Глушков, який під цим поняття розумів процеси, пов'язані з переробкою інформації, зокрема: а) спосіб та засіб збору інформації; б) обробка інформації; в) передача інформації для отримання нових відомостей про об'єкт, що вивчається (персональний комп'ютер, телекомунікаційні та мультимедійні засоби) тощо [1, с. 34]. Інше визначення надає Ю. Г. Коротенков, який під інформаційними технологіями розуміє комплекс методів, способів і засобів, що забезпечують інформаційний процес, який є сукупністю послідовних дій (операцій), які здійснюються з інформацією (у вигляді даних, відомостей, фактів, ідей, гіпотез, теорій тощо), з метою отримання результату. При цьому інформаційний процес являє собою впорядковану послідовність дій з наявною інформацією або створенню нової інформації [2, с. 102].

Слід відзначити, що останнім часом в кримінальному судочинстві все частіше комп'ютерна техніка застосовується для фіксації та дослідження фоно-, фото-, відеоінформації. Технічні засоби відеозапису ходу і результатів процесуальних дій являють собою сукупність програмно-апаратних засобів та приладів, що забезпечують належне фіксування, зберігання, копіювання (дублювання) і використання інформації, яка відображає процес відеоконференції [3].

Таким чином, вважаємо, що під інформаційними технологіями в кримінальному судочинстві слід розуміти певну сукупність засобів, прийомів і методів збирання (пошуку, виявлення, фіксації, вилучення), обробки та передачі первинної інформації щодо отримання доказів з метою встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення.

Досить важливим є закріплення в правовому регулюванні співвідношення прав та обов'язків на застосування інформаційних технологій в кримінальному процесі. Як справедливо зауважує В. А. Панюшкін, необхідність правової регламентації використання досягнень науково-технічного прогресу в кримінальному судочинстві впливає з існуючої в кримінальному процесі потреби забезпечення дотримання прав та законних інтересів особи під час застосування цих досягнень. Кожний випадок незаконного, неетичного застосування досягнень науково-технічного прогресу негативно позначається на тих учасниках процесу, яких він стосується, ускладнює вирішення задач кримінального судочинства [4, с. 19].

Правове регулювання використання інформаційних технологій у кримінальному судочинстві повинно здійснюватися з урахуванням таких обставин:

- отримання при застосуванні інформаційних технологій кримінально-процесуальної інформації, яка відповідно до кримінального процесуального закону може прийняти допустиму форму доказів;
- актуальність та регулярність використання для вирішення завдань кримінального судочинства;
- складність процесуального документування факту використання відповідних інформаційних технологій;
- обмеження конституційних прав учасників кримінального судочинства;
- наявність припису зобов'язуючого характеру на їх застосування [5, с. 130].

Щодо самого поняття відеоконференції, то більшість авторів досліджують його виключно з технічного боку та під нею розуміють телекомунікаційну технологію, яка забезпечує одночасну двосторонню передачу, обробку, перетворення та представлення інтерактивної інформації на відстані в режимі реального часу за допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки [6, с. 65; 7, с. 237]. Подібну дефініцію знаходимо в Інструкції про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу й результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження), затвердженої Наказом Державної судової адміністрації від 15 листопада 2012 р. № 155 [8].

Аналіз запропонованих визначень дає змогу виокремити такі суттєві ознаки відеоконференції як однієї з інноваційних можливостей спілкування: 1) телекомунікаційна технологія, тобто з використанням телекомунікаційних мереж; 2) просторова віддаленість учасників спілкування (учасників кримінального процесу); 3) режим реального часу; 4) взаємодія учасників шляхом обміну (передачі, обробки, перетворення та представлення) інформацією здійснюється одночасно [9, с. 273]. Саме ці особливості відеоконференції роблять можливим її застосування без порушення таких базових принципів кримінального судочинства, як гласність і відкритість судового розгляду та його безпосередність.

Викладене дозволяє вести мову про необхідність посиленого розширення та вдосконалення практики застосування систем відеоконференції як в разі необхідності процесуальної взаємодії територіально розрізнених учасників кримінального судочинства або з метою необхідності забезпечення безпеки осіб, так і в міжнародно-правовому співробітництві правоохоронних органів України.

Гальмуючим фактором в даному випадку, на нашу думку, виступає не тільки правова неврегульованість у сфері специфіки процесуального використання відеоконференції, а й проблеми тактико-технічного плану. Так, до числа основних спірних моментів використання в процесуальній діяльності технічних засобів відеоконференції, безсумнівно відносяться правомірні питання, які можна сформулювати наступним чином:

- хто саме виступає в сеансі відеоконференції і як гарантувати достовірність його особи (завдання ідентифікаційного характеру);
- де саме виступає та знаходиться особа в даний момент часу і як в цьому переконатися (завдання позиціонування);
- яким чином (тобто за допомогою яких легітимних засобів) особою, яка виступає бере участь у відеоконференції і наскільки надійний такий канал (лінія) зв'язку від стороннього втручання (завдання забезпечення конфіденційності при інформаційному обміні, завдання забезпечення цілісності інформації, що передається та завдання забезпечення неможливості відмови сторін від авторства переданої інформації).

Вирішення зазначених завдань буде гарантувати достовірність інформації, отриманої (переданої) під час проведення сеансу відеоконференції. Проблеми використання технічних засобів у сфері кримінального судочинства є фундаментальним багатоплановим завданням, вирішення якого може бути знайдено лише в результаті розробки комплексу взаємопов'язаних та взаємообумовлених заходів, заснованих на єдиному розумінні суті технічних засобів, їх ролі та місця в діяльності органів досудового слідства та суду.

**Список бібліографічних посилань:** 1. Глушков В. М. Макроэкономические модели и принципы построения ОГАС. М.: Статистика, 1975. 160 с. 2. Коротенков Ю. Г. Информационные процессы и технологии как объекты информатики и обучения информатике. *Вестник*

Московского городского педагогического университета. Серия: Информатика и информатизация образования. 2004. № 3. С. 98–106. 3. Інформація щодо кількості проведених судових засідань в режимі відеоконференцз'язку за участю господарського суду Львівської області // Господарський суд Львівської області: офіц. сайт. 5 лют. 2014 р. URL: <http://lv.arbitr.gov.ua/sud5015/86374> (дата звернення: 01.10.2017). 4. Панюшкин В. А. Научно-технический прогресс и проблемы разработки нового УПК России: необходимость и основные требования к правовой регламентации использования достижений научно-технического прогресса в уголовном процессе. Судебная власть и уголовный процесс. 2016. № 1. С. 16–21. 5. Соколов Ю. Н. Технологичность – свойство уголовного судопроизводства. Научный ежегодник Института философии и права Уральского отделения Российской академии наук. 2015. Т. 15, вып. 1. С. 125–140. 6. Бортун М. Актуальні питання проведення допиту у режимі відеоконференції. Вісник Національної академії прокуратури України. 2014. № 1 (34). С. 64–70. 7. Мурадов В. Проблеми використання відеоконференцз'язку на сучасному етапі розвитку техніко-криміналістичного забезпечення судового розгляду кримінальних справ. Право України. 2011. № 7. С. 235–240. 8. Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження): наказ Держ. суд. адміністрації від 15 листоп. 2012 р. № 155 // Державна судова адміністрація України: офіц. сайт. URL: <http://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/14/N1552012> (дата звернення: 01.10.2017). 9. Навроцька Ю. В., Могиляк А. Є. Проблемні питання участі в судовому засіданні в режимі відео-конференції. Актуальні проблеми держави і права. 2014. Вип. 73. С. 272–278.

Одержано 06.10.2017

---

УДК 343.121

**Валерія Валеріївна ВОЛКОВА,**

курсант 4 курсу факультету підготовки

фахівців для підрозділів кримінальної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

## **ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЛІ ЗАХИСНИКА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

Інститут захисту в кримінальному процесі сягає ще давніх часів Римської імперії, коли для захисту інтересів людей в суді наймалися спеціально навчені люди. Зазвичай це були великі оратори, які могли одним лише словом викликати різні почуття в людей. Протягом розвитку людства, правосуддя висувало нові вимоги до таких осіб. І на даний час можна побачити, що захисник тепер є не тільки палким оратором, але й фахівцем у різних галузях права та науках, суміжних із правом.

Актуальність даної теми полягає у дослідженні інституту захисту в кримінальному процесі в сучасних умовах, участь захисника в усіх стадіях кримінального процесу, а також визначення кола проблем, які постають перед захисниками у практичній діяльності.

Новизна дослідження цієї теми визначаються у порівнянні інституту захисту в кримінальному процесі в Україні та США і на основі зіставлення виділити основні переваги та недоліки кожного з інститутів захисту, а також формування стратегії розвитку інституту захисту в Україні. Зародження правової системи, і, відповідно, адвокатури відбулося починаючи від міст- держав Північного Причорномор'я, як носіїв римської правової традиції та Київської Русі, в часи якої захисниками у судах могли бути «послухи», «видоки», здебілошого – рідні, друзі, члени однієї громади.

Вперше про інститут захисту та інститут представництва згадано в фіксованих законодавчих актах кінця XIV– початку XV ст. – Псковській та Новгородській судних грамотах. У XV ст. на українських землях відбувається поступовий розвиток професійної адвокатури, що зумовлювалось поширенням магдебурзького права та утворенням міських суддів. У цей період поняття «адвокат» ще не мало визначеного терміну, використовувався термін «посол», найчастіше – «прокуратор» [1].